

Република Србија
ВРХОВНИ СУД
Рев 18204/2022
06.03.2024. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни суд, у већу састављеном од судија: Јелице Бојанић Керкез, председника већа, Весне Станковић и Радославе Мађаров, чланова већа, у парници тужиоца ДОО "Мокрин" са седиштем у Мокрину, чији је пуномоћник Миљан Матовић, адвокат из ..., против тужене Република Србија – Министарство заштите животне средине, чији је законски заступник Државно правобранилаштво, Одељење у Зрењанину, ради накнаде штете, одлучујући о ревизији тужене изјављеној против пресуде Апелационог суда у Новом Саду Гж 1552/22 од 09.08.2022. године, у седници одржаној 06.03.2024. године, донео је

ПРЕСУДУ

ПРЕИНАЧУЈЕ СЕ пресуда Апелационог суда у Новом Саду Гж 1552/22 од 09.08.2022. године у делу којим је преиначена пресуда Основног суда у Кикинди П 32/22 од 17.03.2022. године и одлука о трошковима жалбеног поступка, тако што се жалба тужиоца **ОДБИЈА** и првостепена пресуда **ПОТВРЂУЈЕ** у делу којим је одбијен тужбени захтев да се обавезе тужена да тужиоцу на име накнаде штете исплати износ од 1.064.168,00 динара са законском затезеном каматом од 22.03.2022. године до исплате, као и у делу којим је одлучено о трошковима поступка, а одбија захтев тужиоца за накнаду трошкова поступка.

ОБАВЕЗУЈЕ СЕ тужилац да туженој накнади трошкове ревизијског поступка у износу од 33.000,00 динара, у року од 15 дана од дана пријема отправка ове пресуде.

Образложење

Пресудом Основног суда у Кикинди П 32/22 од 17.03.2022. године, ставом првим изреке, одбијен је тужбени захтев тужиоца којим је тражио да му тужена на име накнаде штете због некоришћења пољопривредних парцела у производној 2019. години исплати износ од 1.064.168,00 динара и због изгубљене добити због неадекватне обраде пољопривредног земљишта у производној 2019/2020. години износ од 1.381.841,00 динар, са законском затезном каматом од пресуђења до исплате. Ставом другим изреке, тужилац је обавезан да туженој накнади трошкове поступка у износу од 22.500,00 динара са законском затезном каматом од извршности пресуде до исплате.

Пресудом Апелационог суда у Новом Саду Гж 1552/22 од 09.08.2022. године, одлучено је о жалби тужиоца, која је делимично усвојена и делимично одбијена, и првостепена пресуда преиначена, тако што је тужена обавезана да тужиоцу на име накнаде штете исплати износ од 1.064.168,00 динара са законском затезном каматом од 22.03.2022. године до исплате, као и трошкове првостепеног поступка у износу од 216.576,00 динара са законском затезном каматом од извршности до исплате, а у преосталом побијаном одбијајућем делу првостепена пресуда потврђена. Ставом другим изреке, тужена је обавезана да тужиоцу накнади трошкове другостепеног поступка у износу од 22.500,00 динара са законском затезном каматом од извршности пресуде до исплате.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену, тужена је изјавила благовремену ревизију због погрешне примене материјалног права, из чије садржине произлази да исту побија у преиначујућем делу става првог изреке и ставу другом изреке.

Испитујући побијану пресуду у смислу члана 408. у вези са чланом 403. став 2. тачка 2. ЗПП („Службени гласник РС“, број 72/11...10/23), Врховни суд је утврдио да је ревизија тужене основана.

У поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. Закона о парничном поступку, на коју Врховни суд пази по службеној дужности.

Према утврђеном чињеничном стању, тужилац је власник следећих катастарских парцела: .., .., .., .. и .., укупне површине 53.26,58 ха, све уписане у ЛН број .. КО Мокрин. Право својине на наведеним непокретностима укњижено је након извршеног разграничења државне и друштвене својине по Закону о претварању друштвене својине на пољопривредном земљишту у друге облике својине, након чега је извршена приватизација тужиоца као привредног субјекта и промена правне форме. Према потврди Агенције за привредне регистре, у старом судском регистру, решењем од 28.05.1955. године уписано је оснивање Земљорадничке задруге "Мокрин", која је пререгистрована и промењен је назив у Пољопривредни комбинат "Мокрин", након чега су уследиле у више наврата промене у називу истог правног лица, али не и у делатности – пољопривредна производња. Решењем АПР-а од 02.03.2005. године, ДП "Мокрин" променило је правну форму у Пољопривредно предузеће "Мокрин" ад Мокрин. Под истим матичним бројем у АПР-у сада је уписан тужилац ДОО "Мокрин" са седиштем у Мокрину.

Наведене парцеле .., .., .., ..и .. налазе се у Специјалном резервату природе "Пашњаци велике дропље" и обрасле су травном вегетацијом. Решењем Покрајинског секретаријата за заштиту животне средине и одрживи развој од 15.05.2006. године, донетог на основу Закона о заштити животне средине и члана 5. тачка 2. Уредбе о заштити Специјалног резервата природе "Пашњаци велике дропље" („Службени гласник РС“, број 37/97), тужиоцу је забрањено да преорава и врши остале пољопривредне активности на предметним парцелама. Тужиоцу је решењем Покрајинског завода за заштиту природе од 23.08.2019. године, донетог на основу члана 57. и 102. Закона о заштити природе и члана 6. Уредбе о проглашењу Специјалног резервата природе "Пашњаци велике дропље" („Службени гласник РС“, број 86/18), одбијен захтев који се односи на орање и производњу биљних култура на наведеним парцелама. Тужилац у току поступка није пружио доказе колико дуго су необрађиване парцеле које се налазе у склопу наведеног резервата природе.

Поред наведених парцела, тужилац је власник и парцела број: ..., .., .. и .., које се налазе у близини наведеног резервата, укупне површине 105.88,42 ха. Ове парцеле тужилац је дао у закуп привредном друштву „Ћорић аграр“ доо Башаид, по уговору о закупу на неодређено време од 13.03.2018. године. По захтеву закупца решењем Покрајинског завода за заштиту природе од 17.10.2019. године, утврђени су услови заштите природе закупцу за извођење ратарских радова на производњи пшенице на наведеним парцелама.

Према налазу и мишљењу вештака пољопривредне струке Мирољуба Обрадовића, уколико би се у закуп издале наведене парцеле тужиоца које се налазе у оквиру Специјалног резервата "Пашњаци велике дропље", по цени закупа према закључку Комисије за спровођење поступка издавања пољопривредног земљишта у државној својини за 2019/2020. годину, за исту класу земљишта, закупнина би укупно износила 1.064.168,00 динара. Што се тиче парцела које се налазе у близини резервата, за које су закупцу утврђени посебни услови за извођење ратарских радова на производњи пшенице ради заштите природе, те онемогућена адекватна обрада сетве, нега и прехрана услова, што проузрокује смањени принос, изгубљена добит за 2019/2020. годину на укупној површини закупљених парцела износила би 1.381.841,00 динара.

Полазећи од овако утврђеног чињеничног стања, првостепени суд је закључио да је тужбени захтев неоснован из разлога што тужилац није доказао да испуњава услове из члана 63. Закона о заштити природе, као и да има правни континуитет са претходницима који су ове парцеле користили пре доношења уредбе из 1997. године, јер то не произлази из садржине достављене потврде АПР-а од 19.01.2009. године.

Другостепени суд је одлучујући о жалби тужиоца првостепену пресуду преиначио у делу одлуке за накнаду штете због некоришћења пољопривредних парцела у производној 2019. години, тако што је обавезао тужену да тужиоцу исплати износ од 1.064.168,00 динара са законском затезном каматом од 22.03.2022. године до исплате, уз образложење да се тужилац, који је укњижени власник парцела које се налазе у оквиру наведеног резервата, бавио пољопривредном производњом од оснивања 1955. године све до установљења забране коришћења предметног земљишта Уредбом о заштити Специјалног резервата природе "Пашњаци велике дропље", која је продужена Уредбом о проглашењу Специјалног резервата природе "Пашњаци велике дропље", због чега има право на накнаду штете која је обрачуната компарацијом цене закупа пољопривредног земљишта исте културе и површине у агроекономској 2019/2020. години, јер му је решењем Покрајинског завода за заштиту природе из 2019. године одбијен захтев који се односио на орање и производњу биљних култура на тим парцелама. Тужилац је као привредно друштво у прошлости мењало називе и правне форме, усклађујући их са законским изменама, али не и своју делатност. Пресуда првостепеног суда у делу којим је одбијен захтев за накнаду изгубљене добити због неадекватне обраде пољопривредног земљишта у производној 2019/2020. години у траженом износу од 1.381.841,00 динара, другостепени суд је потврдио из разлога што тужилац ову врсту материјалне штете не трпи, јер је парцеле које се налазе у непосредној близини резервата издао у закуп трећем лицу.

По оцени Врховног суда, основано се ревизијом тужене наводи да је другостепени суд погрешно применио материјално право када је усвојио тужбени захтев тужиоца за накнаду штете због некоришћења пољопривредних парцела у производној 2019. години, које се налазе у оквиру Специјалног резервата природе "Пашњаци велике дропље".

Чланом 1. став 2. Закона о заштити природе („Службени гласник РС“, број 36/09...95/18), прописано је да природа као добро од општег интереса за Републику Србију ужива посебну заштиту у складу са овим законом и посебним законом. Чланом 28. став 1. истог закона, прописано је да подручја која имају изражену геолошку, биолошку, екосистемску и/или предеону разноврсност и која су значајна као станишта врста птица и других миграторних врста значајних у складу са међународним прописима могу се прогласити за заштићена подручја од општег интереса. Члан 51. предвиђа да се заштита, управљање, коришћење и унапређење заштићених подручја спроводи на основу акта о проглашењу заштићеног подручја и плана управљања заштитним подручјима, док члан 62. став 1. прописује да у заштићеном подручју ради спровођења заштите и очувања заштићених подручја, када постоји интерес Републике Србије, може се непокретност експроприсати или ограничити својинска и друга стварна права на некретнинама. Чланом 63. овог закона прописано је да правно лице, предузетник или физичко лице, коме су, због ограничења и забране из овог закона или на основу донетих аката о заштити, битно смањени постојећи услови за стицање прихода од делатности, а којима се бавио најмање 5 година до доношења акта којим је утврђена забрана односно ограничење коришћења, а то није могуће надокнадити дозвољеном делатношћу у оквиру прописаног режима заштите у заштићеном подручју, има право на накнаду за ограничење и забране (став 1). Лице из става 1. овог члана коме се услед примена мера биолошко-техничке заштите и уређењем у циљу одрживог коришћења заштићеног подручја наноси штета, има право на накнаду штете (став 2). Накнада из става 1. и 2. овог члана може се надокнадити ако Министарство, надлежни орган аутономне покрајине, односно јединица локалне самоуправе, у садрани са управљачем заштићеног подручја, утврди да правно лице, предузетник или физичко лице спроводи прописане мере и услове заштите природе (став 3). Износ накнаде утврђује се споразумно, а у случају спора о висини накнаде одлучује суд (став 4). Накнада из става 1. и 2. овог члана исплаћује се на терет средстава буџета Републике Србије, аутономне покрајине, односно јединице локалне самоуправе (став 5).

Уредбом о заштити Специјалног резервата "Пашњаци велике дропље" („Службени гласник РС“, број 37/97), подручје северног Баната, јужно од реке Златице, окружено насељима Црна Бара, Мокрин, Сајан, Јазово, Остојићево, Терјан и Банатски Моноштор, стављено је под заштиту као природно добро од изузетног значаја и сврстано у I категорију заштите као специјални резерват природе „Пашњаци велике дропље“ (члан 1). Специјални резерват „Пашњаци велике дропље“ стављен је под заштиту ради очувања јединог станишта велике дропље (Отис тарда), односно комплекса типичних панонских биљних заједница специфичних само за регион северног Баната и специфичне фауне инсеката (ластин репак, трчуљак), водоземаца (обична чешњарка), сисара (текуница, куна белица, ласица) и птица (ноћни потрк, степска трепетаљка, ритска сова), који представљају услов за опстанак велике дропље, једне од најугроженијих птица у Европи (члан 2). На целом подручју наведеног специјалног резервата забрањено је, између осталог, преоравање станишта са природном вегетацијом и гајење окопавина, повртарских култура и култура за зелено силирање (члан 5. тачка 2).

Тужилац је укњижен као власник парцела које се налазе у оквиру Специјалног резервата природе "Пашњаци велике дропље", који представља заштићено подручје од општег интереса као станиште ретке и угрожене врсте птица и због тога ужива посебну заштиту државе у складу са Законом о заштити природе. Ради спровођења заштите и очувања тог подручја, решењем надлежног органа од 15.05.2006. године тужиоцу је ограничено вршење својинских овлашћења у погледу коришћења непокретности, и то забраном да исте преорава и врши остале пољопривредне активности, све у складу са

чланом 62. Закона о заштити природе и члан 5. тачка 2. Уредбе о заштити Специјалног резервата природе "Пашњаци велике дропље". Из истих разлога, тужиоцу је решењем Покрајинског завода за заштиту природе од 23.08.2019. године, одбијен захтев за орање и производњу биљних култура на наведеним парцелама. Тужилац у овом поступку потражује накнаду штете због некоришћења пољопривредних парцела у производној 2019. године. Међутим, тужилац у спроведеном поступку није доказао да је пре ове забране на предметним парцелама остваривао пољопривредну производњу.

Код изнетог стања ствари, тужилац није доказао основаност тужбеног захтева.

Заштита својинских и других стварних права и овлашћења лицима који су власници непокретности које се налазе у подручјима под посебном заштитом Републике Србије регулисана је Законом о заштити природе, поред осталог прописивањем права да остваре накнаду штете, и то онда када су им битно смањени постојећи услови за стицање прихода од делатности услед забране или ограничења коришћења истих, под условом да се власник том делатношћу бавио најмање 5 година до доношења акта којим је утврђена забрана односно ограничење коришћења. Чланом 63. овог закона јасно је прописано када правно лице, предузетник или физичко лице, коме су због ограничења и забране коришћења непокретности из овог закона смањени постојећи услови за стицање прихода од делатности на тим непокретностима, има право на накнаду.

О смањењу постојећих услова за стицање прихода од делатности може се говорити тек уколико су ти услови претходно постојали, што тужилац у спроведеном поступку није доказао. Код утврђеног да је Специјални резерват природе "Пашњаци велике дропље" стављен под посебну заштиту тужене уредбом из 1997. године, а тужиоцу забрана преоравања и вршења осталих пољопривредних активности на предметним парцелама успостављена решењем од 15.05.2006. године, то је тужилац према члана 63. Закона о заштити природе, да би остварио накнаду због наведеног ограничења и забране коришћења парцела за пољопривредну производњу, био у обавези да докаже да је парцеле у резервату природе претходно користио за пољопривредну обраду. Међутим, тужилац у току поступка није пружио нити предложио доказе на наведену околност, а на њему је био терет доказивања чињеница битних за настанак или остварење права сагласно одредби члана 231. став 2. ЗПП, због чега му тражена накнада не припада.

Из наведених разлога, Врховни суд је применом члана 416. став 1. усвојио ревизију тужене и одлучио као у ставу првом изреке.

Како је тужена успела у поступку по ревизији, на основу члана 165. став 2. у вези чланова 163. став 2, 153. став 1. и 154. став 2. ЗПП, припадају јој трошкови ревизијског поступка, због чега је одлучено као у ставу другом изреке. Висина накнаде ових трошкова одмерена је према опредељеном захтеву. Туженој припада на име састава ревизије износ од 33.000,00 динара, према важећој АТ.

**Председник већа - судија
Јелица Бојанић Керкез с.р.**

**За тачност отправка
Заменик управитеља писарнице
Миланка Ранковић**